

מילין קידין וחיודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

תְּהִי־תָא



תְּהִי־תָא דְאִתְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

המצוות מורות לאדם דרך הישר

'אשרי איש שישמע למצוותיך', אשרינו שזכינו לכך לשמוע למצוותיך, ובכל מצוה ומצוה זוכים אנו להשיג מהו רצון ה' הגנוז בתוכה.

איבריו של אברהם הראו לו מהו רצון ה'

יסוד ענין זה ותחילתו אצל אברהם אבינו ע"ה אבי האומה היהודית, שזכה לקיים את כל המצוות עוד קודם שניתנה התורה, כמו שאמרו (יומא כח): קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'. וכיצד ידע מה הם המצוות עד שלא ניתנו, אלא הסבירו צדיקים כי רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח איברי האדם, וכל איבר היה מלמד את אברהם אבינו את המצוה המיוחדת לו, וזהו גם הרמז 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שיזכה לשמוע מצוות ה' באמצעות איברי גופו הטהורים והמזוככים.

כוחו של אברהם נמשך בזרעו

ועל אברהם אבינו נאמר (שם יח יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט', שהואיל וקיים את כלל המצוות הכין לבב זרעו אחריו שנוכל אף אנו לקיים את כל התורה. כי על שם כן נקראו בתואר אבות כי הורישו כחם לזרעם אחריהם, וזהו שחייב אדם לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב' (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה).

במעמד הר סיני זכו שאבריהם יורו להם רצון ה'

כן נמשך הדבר אצל אבותינו יוצאי מצרים וזה אשר יסד בעל ההגדה של פסח 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו' וכתב הקדושת לוי זי"ע

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינַי (יט א). מצוות ה' בכוחם לסייע ולהורות לאדם כיצד יעשה הישר בעיני ה', כאשר דרש המגיד מקוֹזְנִיץ ע"ה על שאומרים בתפילה (ברכת אמת ויציב) 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שצריך להקשיב ולשמוע למה שהמצווה עצמה אומרת לו לאדם, שבשעה שמקיימים מצוה בכוונה טהורה לשם שמים, המצוה בעצמה מלמדת דעת ודרך תבונות תודיענו.

ועל זו הדרך כתב בשפת אמת (עקב תרמ"ב ד"ה בפסוק) שכפי מה שמקיימים המצוות לשמה כך זוכין לשמוע הארת התורה, כי התורה גנוזה וטמונה במצוות, ועל זה איתא 'אשרי איש שישמע למצוותיך', כי בוודאי אין שיעור לטעמי המצוות ויכולין להשיג בכל יום טעמים חדשים, אלא שהארה זו שמורה רק למי שמחפש לקיים מצוות ה' ולא לעשות המוטל עליו בלבד, וזה נקרא קבלת עול מצוות, להיות משתוקק תמיד לשמוע ולקיים רצון הבורא יתברך, ואז זוכין לשמוע הארה והשגה חדשה בכל יום.

בכח העשייה זוכים לשמיעה מחודשת

ועל פי זה יש לפרש 'נעשה ונשמע' שהקדימו ישראל נעשה קודם לנשמע, ובוודאי אי אפשר לקיים מצוות קודם שישמעו במה יצטוו ומה נדרש מהם, אלא הכוונה היא שעל ידי עשיית המצוות בפועל זוכים להוסיף ולשמוע הארה חדשה בכל עת, ובכח זה הוציאו החכמים מכח אל הפועל התורה שבעל פה, ואחריהם בכל דור ודור חכמי הדורות שהרחיבו הארת התורה בכל עת. ועל כך אנו משבחים ואומרים

בעצמו והכנתן למתן תורה נפסקה זוהמתן. וכיון שפסקה זוהמתן השיגו התורה, שהתורה היא הרמ"ח איברים הרוחניים ושס"ה גידים הרוחניים, ונדבק אור השכל באור המצוות כי הכל אחד.

וזה 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', כלומר כיון שקרבנו להר סיני אז פסקה זוהמתן והשיגו את התורה עד שלא ניתנה כמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ולכן אפילו לא נתן לנו את התורה דיינו.

(קדושות לפורים קדושה ראשונה) לפרש הדברים מדוע דיינו בהתקרבות להר סיני, הרי אם לא יקבלו את התורה מהיכן ידעו לקיימה. אלא כי נודע הוא (שבת קמו.) שבמעמד הר סיני פסקה זוהמתן, כלומר בהכנות למתן תורה, בהגבלות העם סביב, ובפרישתן שלשה ימים מנשותיהן אשר היו דומין למלאכים, ובקרבתן של נערי בני ישראל, נזדכך החומר שלהם והשיגו התורה עד שלא ניתנה.

ולכן אמרו 'במעמד הר סיני' פסקו זוהמתן, ולא אמרו 'במתן תורה' פסקו זוהמתן, שבמעמד הר סיני

מִלְתָּא דְפִלְיָא

הקב"ה נותן כח להישאר בדרגת הקדושה

וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נִמּוּת. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נִסוֹת אֲתֹכֶם בְּאֵי אֱלֹהִים וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יְרָאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחְטְאוּ (כ טז-יז). לימוד גדול למדנו מבקשתם של עם הנבחר במעמד הנשגב והמקודש ביותר כפי שכתב בתולדות אדם (להרה"ק מאוסטרובה ע"ה יתרו ד"ה ויאמרו), כי על כל אחד מוטל לעבוד את ה' יתברך לפי מצבו ומדרגתו, ולא יבקש לצאת חוץ למעמדו ולמעלה ממדרגתו. הדבר דומה לכלי המתחמם על גבי האש, והיה אם יגבירו את האש יותר מידי, לא יוכל הכלי לעמוד בחום הגבוה ויתבקע, כך האדם צריך להכיר את מקומו ודרגתו שלא יבוא חלילה לידי נפילה^א.

ועל כן בשעת מתן תורה בקשו ישראל שלא יוסיף ה' לדבר עמם, הגם שהיו במדרגה מאוד גבוהה והיו דומים למלאכי השרת^ב, וכשפרחה נשמתם מרוב פחד החזירה להם הקב"ה^ג, בכל זאת בקשו **וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נִמּוּת** - 'מיתה' לשון נפילה^ד, כי בראותם האש הגדולה חששו שמא אינם ראויים למדרגה גבוהה זו, להסתכל בגדלות הבורא באופן שאין למעלה ממנו. ולמרות שבאותה שעה הלא סייעו בידם מן השמים, בכל זאת חששו שלא יהיה קיום לעמידתם ויפלו מהר ממדרגתם, ולכן ביקשו ממשה רבנו שיעמוד הוא במקומם וימסור להם מה שישמע מפי הגבורה^ה.

מדרגתכם מכח רצון ה' לרוממכם ולכך הוא שיתן הכוח להישאר בה

אבל משה רבינו ענה להם שכיון שבאה להם ההתרוממות מאת הקב"ה אין להם לחשוש שמא יבואו לידי נפילה, **כִּי לְבַעֲבוֹר נִסוֹת אֲתֹכֶם בְּאֵי אֱלֹהִים** 'נסות' לשון הגבהה והרמה^ו, כי הקב"ה חפץ להרים אותם למעלה ממדרגתם, והוא יתן להם את הכוחות להחזיק מעמד שלא תהיה עלייתם מביאה לידי ירידה.

א. כמו שכתב הרה"ק מפולנאה ע"ה בצפנת פענח (בא): 'לא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו' (שמות כ כג), כי צריך להתחיל ממטה למעלה ולא יניח שום מדרגה מלהעלותה, דאם לא כן שאם יפסיע ב' או ג' מדרגות גורם ליפול ח"ו.

ב. בפרקי דרבי אליעזר (פמ"ז): כל אותן הימים עד שלא עשו אותו המעשה היו טובים לפני הקב"ה ממלאכי השרת וכו', כיון שעשו אותו המעשה כעס עליהם הקב"ה ואמר להם סבור הייתי שתהיו לפני כמלאכי השרת, שנאמר (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליין כלכם', ועכשיו 'אכן כאדם תמותון'.

ג. בגמרא (שבת פח): כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר השירים ה ו) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתידי להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר (תהלים סח י) 'גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה'.

ד. כדאיאת בזוהר (נשא אדרא רבא קלה): כל מאן דנחית מדרגא קדמאה דהוה ביה קארי ביה מיתה, כמה דאת אמר (שמות כ כג) 'זימת מלך מצרים' דנחת מדרגא קדמאה דהוה קם ביה.

ה. וזוה' יבוארו גם דברי התוס' (שבת פח. ד"ה כפה) שכפיית ההר כגיגית הוצרכה כדי שלא יחזרו בהם בראותם האש הגדולה, וביאור הדברים שכשיראו שהגיעו להשגה שהיא למעלה ממדרגתם עלולים להתיירא שמא יפלו אחר כך ממדרגתם, ועל זה היתה כפיית ההר שלא יוכלו להתחרט.

ו. 'לבעבור נסות אתכם', לגדל אתכם בעולם, שיצא לכם שם באומות שהוא בכבודו נגלה עליכם (רש"י).

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

נעשו כל הניסים. על כן אף ששמע יתרו בתחילה לא התפעל כפי שהתפעל זה עתה, כי כאן ראה גדלות חתנו וענוותנותו.

קדושת אכילתו של משה

רבינו

וַיָּבֵא אֱהָרֹן וְכָל זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֵינֹן מִשֶּׁה לְפָנָי הָאֱלֹקִים (יח יב). הקשו חז"ל (ברכות סד.) וכי לפני אלוקים אכלו, והלא לפני משה אכלו, אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה. הקשה הרה"ק מאפסטא ע"ה על שאלת הגמרא 'וכי לפני אלוקים אכלו', הרי ודאי שאכילת האדם צריכה להיות לפני האלוקים לשם שמים ובקדושה, שכך היא דרך הצדיקים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), להיות כל מעשיו והנהגתו בהיותו בביתו כאילו הוא נמצא לפני מלך רם ונישא (שו"ע או"ח סי' א ס"א), מדוע אם כן תמהה הגמרא על כך שהייתה אכילתם נחשבת לפני האלוקים.

ותירץ לו הרה"ק מקוונץ ע"ה שכוונת הגמרא לשאול, כיצד יכלו לכוון דעתם שתהיה אכילתם לפני ה', והרי היו באותה עת לפני משה רבינו, ויראתם מפני משה עשויה להפריע להם להתבונן ביראת ה', ועל זה תירצו חז"ל שהנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כנהנה מזיו השכינה וחל עליו מורא שמים, ונמצא שהאכילה במחיצתו של משה רבינו מסייעת להתגבר ביראת ה' ולהתקדש באכילה.

אכילת משה רבינו הייתה פועלת גדולות ונצורות

והנה בלשון הכתוב מבואר שאהרן הכהן וזקני ישראל אכלו לחם עם חותן משה, ולא נזכר האם משה רבינו גם הוא אכל עמהם, ונראה לומר שאצל משה רבינו אי אפשר לכתוב שהיה אוכל עמהם, כפי שאכן לא נזכר כלל בתורה לשון אכילה לגביו, כי הוא היה במדרגה גבוהה שאינו זקוק לאכילה כלל, וכל אכילתו הייתה בבחינה אחרת לפעול על ידה גדולות ונצורות, ואכילה

כששמע יתרו סיפור הדברים מפי משה נכנסו הדברים בלבו

וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחַתְּנוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם וּגּו'. וַיַּחַד יִתְרוֹ וּגּו'. וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פָּרְעֹה וּגּו' (יח ח-י). יש להבין מה שמע יתרו כאן, שלאחר שסיפר לו משה רבינו את הניסים שנעשו עם ישראל, שמח יתרו ואמר 'ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים' וגו', הרי כבר שמע יתרו מתחילה ענין קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, ובמה התפעל עתה מדבריו של משה עד שנאמר בו 'ויחד יתרו' ויאמר יתרו'.

פירש הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ ע"ה (זרע קודש יתרו ליקוטים) כי על ידי הדיבור והסיפור שהצדיק מדבר בפיו, הוא מעורר את השומעים לתשובה ודביקות בלבם, כי ההבל היוצא מפיו בקדושה מעורר נקודת יראת שמים שבלבם, ולכן אפילו שכבר ידע יתרו הכל מקודם, לא נתלהב לבו עד ששמע הדברים ממשה רבינו ע"ה, ודוקא הדברים שיצאו מפיו של משה הלהיבו ועוררו את לבו להודות לה'.

יתרו שמע מדבריו של משה רבינו עד כמה גדלה מעלתו

ביאור נוסף יש לומר, דהנה בשמיעתו של יתרו נזכרו שני עניינים, כמו שכתוב בראש הפרשה וישמע יתרו וגו' אשר עשה אלוקים למשה ולישראל, שעשה ה' למשה וגם שעשה לישראל. כן נזכרו בדבריו שם הוי"ה וגם שם 'אלקים'. אשר עשה אלקים למשה - היינו שזכה משה רבינו למדרגת 'אלקים', כנאמר בו (שם ז א) 'ראה נתתיך אלהים לפרעה', ועל שם כן נאמר בו (דברים לג א) 'משה איש האלקים'. ועוד אמר יתרו: 'כי הוציא ה' את ישראל' והיא עצם הוצאת בני ישראל ממצרים. אבל כשמשה רבינו סיפר ליתרו נאמר רק על אודות ישראל, ולרוב ענוותנותו לא סיפר כלל מענין מעלתו שזכה למדרגת אלקים, ושעל ידי

כעין זו לא ניתנה להיכתב כלל בתורה.

אכילתו של משה רבינו מפני מנהג המקום
ויש להוסיף שמשה רבינו אמר על עצמו (דברים ט ט) 'לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי', ואמרו בגמרא (ב"מ פו:): שבעלותו השמימה נהג כמנהג המקום שאין אוכלים שם, ואמר על כך **הרה"ק מקוצק ע"ה** שאין לפרש הגמרא כפשוטה, שהרי בשמים לא אכל כי לא היה ביכולתו לאכול שם ולא מחמת מנהג המקום, אלא כוונת הגמרא שברדתו בחזרה לארץ לא היה אוכל אלא מפני מנהג המקום, כדי שלא לשנות ממנהג בני אדם, אבל הוא בעצמו לא היה זקוק כלל לאכילה, כמו שבהיותו בשמים לא אכל כלל, והיה בבחינת 'איש האלקים' ללא צורך באכילה גשמית.

בני ישראל התייצבו בתחתית ההר לקבל תורה בהכנעה

וַיִּתְּיָצְבוּ בְּתַחְתִּית הַהָר (יט, יז).

התפארת שלמה דרש, שביטול זה היה היסוד שבו הגיעו ישראל למעמד הנשגב ביותר כל ימי עולם, הלא הוא קבלת תורתנו הקדושה. שכן בפסוק שנאמר קודם קבלת התורה נאמר **ויתייצבו בתחתית ההר**, פירוש, כל מעמד קבלת התורה תלוי במה שעמדו בתחתית ההר בנמיכת רוח ובשפלות גדולה ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה.

וכך רמזו לנו חז"ל ביום הראשון שבאו להר סיני ואמרו (שבת פו:): 'ומא קמא לא אמר להו ולא מידי', הכוונה 'לא' - מידת הלא, שייחשבו בעיניהם כ'לא', זה 'אמר להו', את זה לימד משה רבינו ע"ה בראשית הכנתם לקבלת התורה, שהוא היסוד לקבלת התורה, 'ולא מידי' - שלא יחשבו שיש בהם מה, רק יבואו בשפלות ואז יהיו ראויים לקבל התורה.

הביטול וההכנעה מסייעים ביד האדם שלא יעלה יותר ממדרגתו

כאשר הבא ליצוק מימי הקדושה מבטל עצמו, מסייע בידו הדבר שיוכל לעלות מעלה מעלה

בהדרגה וכך יישאר במדרגתו, שהוא יסוד בעבודת ה' כמו שרואים דבר זה כמה פעמים בדברי הנועם **אלימלך זי"ע**, ולדוגמא היא מה שכתב על הפסוק (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' וכו' (משפטים ד"ה או יאמר ואלה), שאל לו לאדם הבא לשוב בתשובה לעלות במעלות הצדיקים, אלא יעלה שלב אחר שלב, כדי שחלילה וחס 'לא תגלה ערותך עליו' (שמות שם), שיתגלה קלונו ויפול מכל מדרגותיו.

ומצינו בגמרא (סוכה נב.) 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו', והקשה **רבי יששכר דב מבעלזא ע"ה** אם כן איך יכול אדם להתגבר על יצרו הגדל יחד איתו עם גידולו ברוחניות. אלא ודאי אין ההתעלות ברוחניות באה בבת אחת בפתע פתאום, כדי שלא יגבר עליו היצר שלא בהדרגה, וכל התעלותו תרד לטמיון חלילה. אלא, האדם המתעלה עולה רק מקצת בכל פעם ויחד עמו אכן גדל גם היצר, אבל גם הוא גדל קמעא קמעא, וממילא מתרגל להתגבר עליו, וכשהאדם גדל ברוחניות, אמנם גם יצרו גדל כנגד זה, בכל זאת יש לו את הכח יחד עם סייעתא דשמיא, להתגבר על היצר, כי התרגל לעמוד עליו ולנצחו.

על פי זה ביאר המהרי"ד מהי הסיבה שלא יכלו בני ישראל לעמוד בניסיון העגל, שהרי במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה ובבת אחת נתהפכו להיות בני עליון כולכם ונכנסו למ"ט שערי קדושה, ויחד עימם גם עלה היצר הרע ולא יכלו לעמוד כנגדו. וזה ביאור הפסוק (להלן לג ו) 'ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב', שבני ישראל היתה התנצלותם בפיהם, מדוע קרה להם הדבר הזה של חטא העגל. תשובה לדבר, 'מהר חורב', מחמת הר חורב שהגיעו בו למדרגה גבוהה כל כך לאחר שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה ולכן אירע להם כדבר הזה.

העולה לנו כי כאשר האדם מתבטל בפני הצדיק מסייע לו הצדיק שלא יעלה למעלה מדרגתו, ואף התלמיד לא יסכין לעלות יותר מיכולתו מאחר שידע ערכו ויהיה שפל בעיני עצמו. אך כאשר לא ביטלו עצמם לצדיק כאמרם (להלן לב א) 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו', שבעת שחשבו שמשה רבינו ע"ה נכסה ונסתר מהם ניתקו עצמם מהצדיק, לפיכך לא הצליחו להחזיק מעמד מול יצר רע גדול כל כך ונפלו.

מזל"ץ וקיר"ץ

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

בהם טעם מחודש בכל שעה.

התחדשות בעבודת ה'

ובזה יבוארו דברי הכתוב (שמואל א' כ כז) 'מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום', 'בן ישי' הוא משיח צדקנו מזרע דוד בן ישי, והטעם שעדיין לא בא לגאול אותנו, 'גם תמול גם היום', כי נוהגים אנו בעבודתינו היום כמו שנהגנו בה אתמול, ואין מתחדשים מיום ליום בתוספת התחדשות בעבודת ה'. וכן אפשר להוסיף ולבאר דברי הגמרא (סנהדרין צח.), ששאל רבי יהושע בן לוי את המשיח אימתי יבוא לגאול את ישראל, והשיב לו המשיח 'היום' והסביר כוונתו לפסוק (תהלים צה ז) 'היום אם בקולו תשמעו'. ויש להוסיף ביאור בדבריו שביאת המשיח תלויה בכך שתהיה עבודת ה' מתחדשת בכל יום, ובכל יום יעבדו את העבודה המיוחדת לאותו יום, ולא לחזור ולשנות כתמול שלשום.

ועל שם כך, היה מפרש הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ע"ה, נקרא הצדיק 'בן איש חי', כמו מעיין מים חיים אשר לעולם אין המים נחים במקומם, אלא הם נובעים בכל עת ממקור חיותם, ובזה הם מתחדשים תמיד, ואם תיפסק נביעתם ויהיו מכונסים כך במקום אחד הרי הם יבואו לידי עיפוש וסרחון, כך גם דרך הצדיקים להוסיף ולהתחדש תמיד בעבודתם ולא לשקוט במנוחה על מקומם, אלא להיות בבחינת מוסיף והולך בהתחדשות תמידית שלא לאבד את החיות, כי ההתחדשות בכל עת היא סימן החיות.

עבודת כל יום מעולה מיום אתמול

וכן היא דרכם של עובדי ה' להוסיף ולהתעלות בעבודתם מיום ליום, ואין עבודת יום זה דומה לעבודת היום שעבר, ותמיד הם מתאמצים להוסיף ולהתחדש בעבודתם, על דרך שכתוב (ישעיה נח ב) 'ואותי יום יום ידרושון' כל יום בדרישה מחודשת, כי באמת אין שום יום מבריאת העולם הדומה ליום אחר, וכל יום יש לו עבודה מיוחדת ותפקיד מיוחד, וכבר אמרו חז"ל (ברכות מ.) בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו, ואדרבה בכל יום צריך לשוב בתשובה על מיעוט העבודה ביום אתמול, כי כפי מה שמתעלה האדם היום הוא מבין עד כמה

ההתחדשות בתורה - יסוד

לדבקות בקדושתה

בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינַי (יט א). מפרש רש"י הקדוש שלפיכך כתוב 'ביום הזה' ולא 'ביום ההוא', כדי שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו. ויש לדעת שלא בכדי יזכה האדם להשגה זו, אלא רק על ידי הכנת הלב כראוי זוכה להתחדשות תמידית, ואז דברי תורה מתחדשים בו בכל יום, כמו שמברכים 'ברוך נותן התורה', לשון הווה, לומר שנתנת התורה מתחדשת בכל יום ויום, כמבואר בשל"ה הקדוש (תולדות אדם בית ה') בשם הדרת קודש, שלפיכך תקנו לברך 'נותן התורה' לשון הווה, על הארת התורה המתחדשת בכל יום.

להיות מוסיף והולך בהכנה למתן תורה

תורת ה' מקודשת היא ואינה יכולה לחול באדם אם לא יקדש עצמו מתחילה, ואמר מו"ר זקני אביר יעקב ע"ה כי קודם מתן תורה נאמר למשה רבינו (להלן פסוק י) 'לך אל העם וקדשתם היום ומחר', ונאמר הציווי בלשון זו דוקא ולא אמר 'וקדשתם יומיים', כדי שתהיה קדושת היום השני יתירה על קדושת היום הקודם, ובכל יום יהיה מוסיף והולך בקדושה כדי להיות ראוי לקבל את קדושת התורה.

התחדשות תמידית מביאה חיות של

קדושה

וכפי מה שמוסיף והולך בקדושה כך משיג חיות תמידית, וכן הזהירה התורה (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך', להוסיף בכל יום ידיעה מחודשת ולא לעמוד על מקום אחד, כי דבר העומד על עומדו בלי התקדמות הרי הוא מתיישן ומאבד את חיותו. ועל שם כן נקראת עבודת הבורא בתואר הליכה, כמו שנקרא עסק התורה 'אם בחקותי תלכו' (ויקרא כו ג), וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט א) 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'', ולא אמר 'הלומדים תורת ה'' כי הלימוד צריך להיות במדרגת מהלך המוסיף והולך בכל יום בלימוד התורה, ועל ידי תוספת ההליכה בכל יום מתחדשים עליו דברי תורה כאילו באותו היום ניתנו, ומתוך כך הוא מוצא

תמיד בעבודת ה' הוא בתורה ובעבודה ובגמילות חסדים, ונרמז בלשון הכתוב (תהלים קלג א) 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים', 'אחים' ראשי תיבות 'ילכו מחיל אל חיל' (שם פד ח), להוסיף עוז ותעצומות ללכת ולהתעלות ממדרגה למדרגה ברוחניות, ותיבת 'אחים' כוללת גם את ענין תלמוד תורה וגמילות חסדים, כי 'אחים' ראשי תיבות 'מה יקר חסדך אלקים' וגו' (שם לו ח), וכן ראשי תיבות 'אשת חיל מי ימצא' (משלי לא י), היא התורה הקדושה הנקראת 'אשת חיל', והוא רמז לאדם שיהיה הולך ומוסיף כל ימיו בתורה וגמילות חסדים, ועל ידי זה יזכה לסיום הכתוב שם (תהלים קלג ג) 'כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם'.

עבודת ה' בעולם הזה

חשובה יותר מעולם הבא

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹקִים פֶּן נָמוּת (כ טז). לכאורה קשה, הרי דור מקבלי התורה היו דור דעה, ואיך לא חשקו לשמוע בעצמם דבר ה', וכי לא היה מוטב להם למסור נפשם בדביקות בה' יותר מחיי העולם הזה.

פירש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה (זרע קודש שבועות ד"ה דבר) שעובד ה' האמיתי אינו רוצה בשכר מצוותיו בעולם הבא, אלא להוסיף ולעבוד את ה' יתברך בעולם הזה, ועל דרך מאמר חז"ל (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, שעיקר הנחת רוח העולה לפניו יתברך היא מעבודת קרוצי חומר המשכינים השכינה בארץ ובגשמיות. לכן היה חשוב בעיניהם חיי העולם הזה בעבודת הבורא עוד יותר מדביקות נפשם בה' בדביקות שאין למעלה הימנה, מאחר שבמצב זה לא יוכלו להוסיף ולעבודו בעולם הזה.

התעצל אתמול ונגרע בעבודה השלימה, וכן לעולם כל ימיו בתשובה לפי מה שהוא מוסיף להתעלות.

מעשה ברבינו סעדיה גאון

יודע המעשה אשר פעם התארח רבינו סעדיה גאון ע"ה אצל אדם מכניס אורחים, ואף שלא הכיר המארח את אורחו הנכבד בכל זאת היה נוהג בו כבוד ויקר, וכאשר נודע לבסוף למארח מי הוא אורחו הגדול גאון ישראל וראש לחכמי הדור, נפל לפני רבינו סעדיה גאון בבכי ותחנונים שיסלח על שלא כבדו ביתר עוז ותעצומות לפי כבודו הראוי לו, ואף שנהג בו כבוד ויקר כשאר אורחיו, הרי אילו היה יודע במי המדובר הרי היה מוסיף לכבדו לאין ערוך. ומאותה שעה היה רבינו סעדיה גאון מרבה לצער עצמו בכל מיני סיגופים, באומרו שבכל עת שהוא מוסיף להתעלות ממדרגה למדרגה, הרי הוא מבין עד כמה היתה פחותה עבודתו עד עתה, והרי אילו היה משיג מתחילה בגדלות הבורא כפי שהוא משיג עכשיו, הרי היה מתאמץ עוד יותר בעבודת ה'.

קביעות בעבודת השם

וכיון שטבע האדם להיות מהלך מדרגה לדרגה ואינו ניצב על עמדו במקום אחד, על כן יש להזהר שיהיו כל הליכותיו בדרך עליה ולא בדרך ירידה, שלא יתרפה מעת לעת בעבודת ה', כמו שנרמז בדברי חז"ל (ברכות ו:): 'כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו', שיהיה נזהר שתהיה תפילתו ועבודתו בדרך קביעות בלי רפיון, וכן כתב בנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה וזרחה) בשם אחיו הרבי ר' זושא ע"ה, על הכתוב (ויקרא טז ב) 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש', אדם שיש אצלו שינוי עתים וזמנים, לפעמים יתגבר בקדושה ולפעמים ייחלש, לא יבוא באופן זה לעבודת הקודש, אלא יתנהג באופן של קביעות והתמדה ועל ידי כן יזכה להכנס לפני ולפנים.

ילכו מחיל אל חיל

וענין זה שיתעורר האדם להוסיף



יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישרים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר